Tarla Bitkilerinde Üretim Kalite ve Katma Değer

Güncel Yaklaşımlar

Editör
Doç. Dr. Hasan Maral

Vizetek
Yayıncılık

Tarla Bitkilerinde Üretim Kalite ve Katma Değer

Güncel Yaklaşımlar

Editör

Doç. Dr. Hasan Maral

Yazarlar

Alihan ÇOKKIZGIN - Emir SOLTANBEİGİ - Hasan MARAL - Mehmet CAN
Oğuzhan KOÇER - Sedef ÖZLİMAN - Sümeyra Sultan TİSKE İNAN - Tuğba ÇAKIR
Ümmühan Nur Sultan BİCER - Zehra ERKOL

E-ISBN: 978-625-382-486-0
DOI: 10.54637/vizetek.9786253824860

Copyright © Vizetek
Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Vizetek Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketine aittir. Vizetek Yayıncılık'ın izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı, elektronik, mekanik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.
Bu kitap, basılı ve elektronik (e-kitap) formatlarında yayımlanmaktadır.
Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazar(lar)ına aittir.

Yayın Tasarımcısı / Koordinatörü: Sena DURMAZ
Kapak Tasarımı: Ahmet TUNÇDEMİR
Dizgi-Mizanpaj: Samet TORUN
Yayım: Ankara | Ekim, 2026

Materyal Türü: Elektronik Kitap (Çevrim içi / Web tabanlı)
Elektronik Yayın Formatı: PDF Elektronik
Yayın Tipi: Adobe Ebook Reader

Vizetek Yayıncılık

Seyranbağları Mah. İncesu Cad. 10/2 Çankaya/ANKARA
Tel.: (0312) 482 00 11
Web: www.vizetek.com.tr
E-mail: vizetekyayincilik@gmail.com
Yayıncı Sertifika No: 41575

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM

Tarla Bitkilerinde Biyo-Zenginleştirme (Biofortification) ve Fonksiyonel Gıda Üretimi: Üretim, Kalite ve Katma Değer..... 2
Alihan ÇOKKIZGIN

2. BÖLÜM

Karaman'da Yetişen Bazı Salvia Türleri: Biyoçeşitlilik, Kullanım ve Koruma..... 20
Hasan MARAL
Tuğba ÇAKIR

3. BÖLÜM

Sürdürülebilir Mera Yönetiminde Tek Yıllık Baklagil Yem Bitkilerinin Önemi 33
Mehmet CAN

4. BÖLÜM

Tıbbi ve Aromatik Bitkilerde Lokasyona Bağlı Fitokimyasal Değişkenlik: Adaptasyon ve Kalite Standardizasyonu Açısından Bir Derleme..... 47
Oğuzhan KOÇER

5. BÖLÜM

Hidrosollerde Kimyasal Kimlik ve Kalite 69
Sedef ÖZLİMAN
Emir SOLTANBEİGİ

6. BÖLÜM

Sürdürülebilir Biyoekonomi Açısından Gıda Atıklarının Yeniden Değerlendirilmesi..... 90
Sümeyra Sultan TİSKE İNAN
Ümmühan Nur Sultan BİÇER

7. BÖLÜM

Tıbbi ve Aromatik Bitkilerin Biyopestisit Olarak Kullanımı 103
Tuğba ÇAKIR

8. BÖLÜM

Tarla Bitkilerinde Kalite Kavramı ve Belirleyicileri 118
Zehra ERKOL

ÖN SÖZ

Tarım, gıda güvencesinin sağlanması, doğal kaynakların korunması ve ekonomik kalkınmanın desteklenmesi açısından stratejik bir öneme sahiptir. Günümüzde iklim değişikliği, sürdürülebilir üretim ihtiyacı, doğal kaynakların etkin kullanımı ve tüketici beklentilerindeki değişim, bitkisel üretimin yalnızca verim açısından değil; kalite, biyolojik değer ve ekonomik katma değer bakımından da ele alınmasını gerekli kılmaktadır.

"Tarla Bitkilerinde Üretim, Kalite ve Katma Değer: Güncel Yaklaşımlar" başlıklı bu eser, bitkisel üretim ve değerlendirme süreçlerine ilişkin güncel bilimsel yaklaşımları farklı konu başlıkları çerçevesinde bir araya getirmektedir. Kitapta sürdürülebilir biyoekonomi, tıbbi ve aromatik bitkilerin biyopestisit olarak kullanımı, biyo-zenginleştirme ve fonksiyonel gıda üretimi, bitkisel biyoçeşitliliğin korunması, sürdürülebilir mera yönetimi, hidrosollerde kimyasal kimlik ve kalite ile tıbbi ve aromatik bitkilerde fitokimyasal değişkenlik konuları ele alınmaktadır.

Farklı uzmanlık alanlarından katkılarla hazırlanan bu eser, bitkisel kaynakların sürdürülebilir kullanımına, ürün kalitesinin geliştirilmesine ve tarımsal üretimin katma değer oluşturma potansiyelinin değerlendirilmesine yönelik bilimsel bir bakış sunmayı amaçlamaktadır. Bölümlerde ele alınan konuların, mevcut bilgi birikiminin paylaşılmasına ve yeni araştırma yaklaşımlarının geliştirilmesine katkı sağlayacağına inanıyorum.

Bu eserin hazırlanmasına bilgi ve emekleriyle katkıda bulunan tüm bölüm yazarlarına, yayın sürecindeki destekleri için Vizetek Yayıncılık ailesine teşekkür ederim. Kitabın akademisyenler, araştırmacılar, lisansüstü öğrenciler ve tarım sektörü temsilcileri için yararlı bir kaynak olmasını diliyorum.

Doç. Dr. Hasan Maral
Editör

1. BÖLÜM

TARLA BİTKİLERİNDE BİYO-ZENGİNLEŞTİRME (BIOFORTIFICATION) VE FONKSİYONEL GIDA ÜRETİMİ: ÜRETİM, KALİTE VE KATMA DEĞER

Alihan ÇOKKIZGIN[1]

Giriş

1.1. Küresel Gıda Güvenliği ve Gizli Açlık (Hidden Hunger) Kavramı

Gıda güvenliği, 21. yüzyılda küresel tarım politikalarının en temel odak noktası olmaya devam etmektedir. Küresel nüfusun hızla artması, iklim değişikliği ve tarım alanlarının daralması, insanlığın yeterli ve dengeli beslenmesinin önünde büyük engeller oluşturmaktadır. Günümüzde gıda güvenliği kavramı, yalnızca bireylerin günlük ihtiyaç duyduğu kaloriyi (enerjiyi) alması olarak değil, aynı zamanda sağlıklı bir yaşam sürebilmeleri için gerekli olan vitamin ve mineralleri yeterli düzeyde tüketebilmesi olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda, vitamin ve mineral yetersizliğinden kaynaklanan ve "gizli açlık" olarak adlandırılan beslenme bozukluğu, dünya genelinde iki milyardan fazla insanı etkileyerek ciddi sağlık ve sosyo-ekonomik sorunlara yol açmaktadır (Ashoka et al., 2023; Straeten et al., 2020).

Bireylerin yeterli kalori almasına rağmen diyetlerinde demir (Fe), çinko (Zn), iyot (I), A vitamini ve folat gibi esansiyel mikro besin elementlerinin eksik olması durumu literatürde Gizli Açlık (Hidden Hunger) olarak adlandırılmaktadır (Judith, 2016; Lowe, 2021; Muthayya et al., 2013; Ofori et al., 2022) . Bu eksiklikler, özellikle çocuklarda büyüme ve bilişsel gelişimi olumsuz etkilerken hastalık riskini ve fiziksel çalışma kapasitesindeki kayıpları artırarak bireysel ve toplumsal üretkenliği düşürmektedir (Ofori et al., 2022).

Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre, günümüzde iki milyardan fazla insan gizli açlıktan etkilenmektedir. Mikro besin ögesi yetersizlikleri; bağışıklık sisteminin zayıflaması, zihinsel ve fiziksel gelişimin olumsuz etkilenmesi ve

[1] Prof. Dr., Gaziantep Üniversitesi, Nurdağı Meslek Yüksekokulu, ORCID: 0000-0001-5066-0531.